

שהוא מפונק ומעונג] ואית ליה צערא טפי [מרובה], ואיכא איניש דלא מפנק ולית ליה צערא כל כך. (14)

אם כן יש לומר: מה שריבה הכתוב תשלומי צער במקום נזק, הוא באופן שצערו של הנחבל גדול מצערו של החובל.

למאי נפקא מינה? למתבי ליה היאך דביני ביני [שישלם החובל על ההפרש שביני הצער שלו לביני צערו של נחבל]. (15)

ג. רב פפא משמיה דרבא אמר: יש ללמוד "עין תחת עין" — ממון מהא דאמר קרא [שמות כא יט]: "ורפא ירפא" ומקרא זה נדרש [לקמן פד ב]: לחייב ליתן תשלום רפואה במקום נזק.

ואי סלקא דעתך: "עין תחת עין" — ממש, אמאי מחייב לשלם על רפואת הנחבל?!

הרי, כי היכי דהאי בעי אסייא [כמו שהנחבל

שחבל בו, להאי [למזיק] נמי אית ליה צערא כאשר נחבל בו?!

נמצא שהחובל מקבל צער תחת צער בעצם מה שחובלים בו, ומדוע נחייב אותו חיוב נפרד על צערו של ניזק?!

אלא, על כרחך: "עין תחת עין" — ממון, ואין חובלים ומוציאים ממנו את עינו. והתשלום על הנזק אינו כולל את ה"צער", לפיכך, חייבה התורה תשלום על הצער, בנוסף על מה שהוא משלם בלאו הכי על הנזק.

ורחינן: ומאי קושיא היא זו?!

דלמא יש לומר: לעולם "עין תחת עין" — ממש, ואם צערו של החובל שוה לצערו של הנחבל, אכן אין מחייבים אותו בנפרד על הצער.

אבל, הרי איכא איניש דמפנק [ישנו אדם

15. א. והוי שפיר "משפט אחד" היות שכל המצער את חבריו — מצטער.

ב. כתב בנמוקי יוסף: שמעינן מהא דשנים שהכו זה את זה אפילו בענין אחד, מי שנראית מכתו וצערו יותר, צריך חברו לשלם לו אותו דביני ביני.

ג. יש להקשות: איך מענישים אותו בגופו — להוציא את עינו, וגם מענישים אותו בממונו — לשלם מאי דביני ביני, והרי קיימא לן אין אדם מת ומשלם ואין אדם לוקח ומשלם?!

יש לומר: לא למדנו אלא על מיתה וממון או מלקות וממון אבל נטילת אבר ענין אחר הוא ואין ללמוד משם לפוטרו — "חדושי הרי"ם".

והנה לענין כופר כתבו התוספות [ד א ד"ה כראי] שאם היה הדין שאדם ההורג אדם נהרג

דעתם, אלא שאנו תולים שהגיע שעתו למות, ושפיר נתקיים "עין תחת עין" ולא עין ונפש תחת עין — על פי "אגרות משה" [חושן משפט א ג].

14. אין להקשות מכאן על שיטת הרמב"ם [ראה לעיל פג ב בהערה 9] הסובר שמשערים את הצער גם לפי ממונו של הנחבל, מדוע כאן הזכירה הגמרא רק את פיניוקו של הנחבל ולא את ממונו?!

כי עד כאן לא אמר הרמב"ם אלא כאשר משלמים לנחבל על צערו, כי אז היות והוא עשיר ומוכן לשלם הרבה כדי לא לסבול, על כן משערים את הצער לפי ממונו, אבל השתא שאנו דנים לתת צער ממש תמורת צערו של הנחבל, מה לנו ולממונו.